

نگاهی به کنترل انتظارات و تورم، برجام و تیم اقتصادی دولت

یادداشت تحلیلی

دکتر محمدسعید حیدری

مشاور سرمایه‌گذاری شرکت سیدگردان سرمایه و دانش

کنترل انتظارات / کنترل تورم

دو چیز باعث افزایش حجم پول و افزایش قیمت‌ها در جامعه می‌شود. اول چاپ و خلق پول توسط بانک مرکزی (و البته تا حدی بانک‌های خصوصی و دولتی) و دیگری افزایش سرعت گردش پول در جامعه. اولی کاملاً توسط دولت‌ها قابل مدیریت مستقیم است اما دومی قابل مدیریت نبوده و صرفاً بصورت غیرمستقیم می‌توان بر آن اثر گذاشت. یا اگر بتوانیم دقیق‌تر بگوییم عملاً تقریباً در تمامی موارد تا کنترل دولت بر روی خلق پول وجود داشته و از ریل توازن خارج نشود، سرعت گردش پول نیز قابل کنترل خواهد بود.

در تمامی موارد بروز ابر تورم در جهان وقتی خلق پول شدت گرفته و از مدار منطقی و معقول خود خارج شد، بدنبال آن با خارج شدن سرعت گردش پول از کنترل عملاً ابر تورم وارد فاز رشد تصاعدی و غیر قابل کنترل شده است. وقتی به واسطه‌ی

رشد خلق پول تورم ایجاد شده و قیمت‌ها پیوسته افزایش یابد، بالاخره در یک جایی با افزایش نگرانی‌های جامعه انتظارات تورمی به نقطه بی‌بازگشت رسیده و عملاً مردم از پول ملی خود سلب اعتماد می‌کنند؛ در این شرایط به عنوان نمونه یک کارمند و یا بازاری پس از دریافت حقوق و یا کسب درآمد از محل فروش کالا، چون نگران افزایش قیمت‌ها است، به سرعت بدنبال خلاصی از دست پول خود و خرید کالا یا دارایی سرمایه‌ای با آن است و وقتی موفق به انجام این کار شد، شخصی که آن کالا یا دارایی را به آن‌ها فروخته است نیز به نوبه‌ی خود با همین رویکرد به سرعت بدنبال همین کار می‌رود و الی آخر... به این ترتیب سرعت گردش پول مرتب افزایش می‌یابد و با افزایش سرعت پول انتظارات تحقق یافته و تورم بالا می‌رود و حتی اگر دولت خلق پول را متوقف کند، صرفاً انتظارات تورمی مردم باعث ایجاد تورم می‌شود.

برجام انتظارات

امروز هر جا می‌رویم صحبت از موج بعدی تورم است، همه نگران هستند و خب وقتی این اعتقاد به شدت وجود داشته باشد که تورم سنگین در راه است، قطعاً اتفاق می‌افتد و حتی قوی‌ترین دولت‌ها نیز نمی‌توانند جلوی آن را بگیرند تا چه برسد به دولت بی‌پول و کم‌بینه‌ی ایران. در واقع در شرایط فعلی کشور، برجام هر چند به گفته بسیاری دیگر به شکل واقعی قابل احیا نیست و در بهترین حالت به صورت ظاهری می‌توان به آن دست یافت، اما با این حال یک مزیت بزرگ آن می‌تواند کنترل موقت انتظارات تورمی در وضعیت فعلی کشور و به نوعی زمان خریدن برای دولت جهت مسلط شدن بر اوضاع و به‌ویژه رد کردن شرایط کرونایی باشد.

تیم اقتصادی منسجم با پیامی قدرتمند

قدرت، تخصص و انسجام/هماهنگی تیم اقتصادی دولت و انجام اقدامات ضد تورمی مشهود و ارسال پیام‌هایی هماهنگ و قدرتمند به جامعه در خصوص اولویت کنترل تورم می‌تواند انتظارات تورمی را کنترل کند. اشتغال‌زایی، عرضه وسیع مسکن و انجام پروژه‌های زیرساختی هرچند مطلوب است اما از یک طرف هیچ‌کدام مانند کنترل تورم وظیفه مستقیم و ذاتی یک دولت مرکزی نیست و از طرف دیگر اولویت و ضرورت بالای این امر هیچ زمانی حداقل در طی سال‌های پس از انقلاب بیشتر از الان نبوده‌است.

حنایی که دیگر رنگ ندارد

یکی از روش‌هایی که می‌تواند باعث کنترل موقت انتظارات شود، طرح‌های دستوری کنترل قیمت‌ها است، اما سابقه چندین دهه‌ای دولت در این امر و همچنین اشراف جامعه به خالی بودن دست حاکمیت باعث می‌شود همه بدانند هر طرح کنترل قیمتی خیلی سریع شکست می‌خورد، ای بسا طرح بر ضد خود عمل نموده و باعث سیگنال دهی به جامعه در مورد افزایش قیمت آتی (منظور افزایش قیمت کالای تحت نظام کنترل قیمتی است) گردد.